

Ungvári Állami Egyetem
Hungarológiai Központ

Ужгородський державний університет
Центр гунгарології

A Kárpátaljai Magyar Tudományos Társaság
Közleményei

III-IV.

Вісник Закарпатського Угорськомовного
Наукового Товариства

III-IV.

Ungvár - Ужгород, 1998

A Kárpátaljai Magyar
Tudományos Társaság
Közleményei
III-IV/1996-97

Főszerkesztő:

Lizanec Péter

Szerkesztőségi munkatársak:

Almásy Sándor

Horváth Katalin

Kökényesi Sándor

Spénik Ottó

Szemrád Emil

Veress Jenő

A szerkesztőség címe:

Ungvári Állami Egyetem

Hungarológiai Központ

294000, Ungvár

Vár u. 12.

Telefon: 3-41-15

© Hungarológiai Központ

ISBN 966-7242-47-1

A kiadvány megjelenetését az Illyés Alapítvány

és a "PATENT" Rt támogatja

Чубірко Магдалина, Фодор Степан: Історія дослідження флори Закарпаття	69
Erdődy Miklós: Kárpátalja ekorendszerének megőrzéséről	70
Ердивлі М. М.: Захист екосистеми Карпат	72
Fábry Zoltán: A jódhány hatására a pajzsmirigy működésére és a szervezet jódháztartásának állapotára	73
Фабрі З. Й.: Вплив йодної недостатності на функцію щитовидної залози та йодну забезпеченність організму	77
✓ Földvári Sándor: Az egri főegyházmegyei könyvtár cirill és glagolita nyomtatványai és a görög katolikusok	78
✓ Földvári Sándor: Cyrill and Glagolitic Old Printed Books of the Library of Archbishopric of Eger (Northern Hungary)	86
Homonay L., Homonay P., Szekeres K.: A természetes gáz komponenseinek parciális oxidációja	87
Гомонай В. І., Гомонай П. В., Секереш К. Ю.: Парціальне окиснення компонентів природного газу	102
V. Homonay, N. Holub, P. Homonay, K. Szekeres: Natural Zeolites for purification of Waters	103
Homonay László, Holub Neli, Homonay Pál, Szekeres Katalin: Természetes zeolitok alkalmazása a víz tisztítására	111
Keresztény István, Nanszák dr. Cserfalvi Ilona: A munkára nevelés lehetőségei és eredményei 10-14 éves korban	112
Keresztény István, Nanszák dr. Cserfalvi Ilona: The possibilities and results of work training at the age of 10-14	130
Mező-Kricsfalusy Gabriella: Kárpátalja flórája: tanulmányozásának főbb feladatai	131

Мезев-Крічфалушій Г. М.: Флора Закарпаття: основні завдання вивчення	134
Mező-Kricsfalusy Gabriella, Izaj Olekszander: Tobozos nyitvatermők egzotikus példányai területünk zöld építészetében (Hosva példáján).....	135
Мезев-Крічфалушій Г. М., Ізай О. В.: Хвойні екзоти в зеленій архітектурі Закарпатської області (на прикладах м.Іршави)	138
Spenik Ottó: Az Ukrán Nemzeti Tudományos Akadémia Elektronfizikai Kutatóintézete	139
Шпенік О. Б.: Інститут електронної фізики Національної академії наук України	150
Szabó László: Valeológiai vizsgálódások az ungvári diákok egészségének ügyében	151
Сабов В. А.: Валеологические исследования здоровья ужгородских школьников	158
Veres Jenő: Adalékok a kárpátaljai festészet történetéhez	159
Вереш Є. І.: Штрихи до історії закарпатського живопису	164
Veres Jenő: Tallózások a szerednyei vár története körül	165
Вереш Є. І.: Етюди до історії середнянського замку.....	172
Zseltvay Viktor: Az allergia	174
Желтвай В. В.: Аллергія	178

III. A TUDOMÁNYOS ÉLET HÍREIBŐL

Lizanec Péter: Négy éves a Kárpátaljai Magyar Tudományos Társaság (a KMTT elnökének 1997. június 20. beszámolója)	180
--	-----

**AZ EGRI FŐEGYHÁZMEGYEI KÖNYVTÁR
CIRILL ÉS GLAGOLITA NYOMTATVÁNYAI
ÉS A GÖRÖG KATOLIKUSOK¹**

Már a magyarországi cirill szakbibliográfia úttörőjének tekinthető *Hodinka Antal* is felhívta a figyelmet arra, hogy a glagolita és cirill betűs – ortodox, ill. görög katolikus egyházainkban használt – szerkönyvek története, mozgásuk nyomon követése (proveniencia-kutatás) fontos adatokkal szolgálnak mind a szláv filológia, mind a magyar művelődéstörténet és más szakterületek számára.²

E vizsgálatok első lépése a cirill és glagolita nyomtatványokat tartalmazó könyvgyűjtemények leírása, annotált szakbibliográfiák készítése. Ilyen feltáró és bibliográfiai munkát elsősorban *Ojtozi Eszternek*, a Debreceni Egyetemi Könyvtár tudományos főmunkatársának köszönhetünk, elsősorban a tiszántúli gyűjtemények kutatása terén.³ *Ojtozi* előtt a tiszántúli gyűjteményeket *Gottesmann Dóra* kutatta. Az utóbbi időben a feltárás más régiókra is kiterjedt, illetve a vizsgálatokba további szakemberek is bekapcsolódtak.⁴ Kialakult a cirill szakbibliográfiák annotálásának modern gyakorlata, amelyben alapkövetelmény a nemzetközi standard bibliográfiák megfelelő tételszámaira való utalás.⁵

Pallagi Béláné és *Zbiskó Ernőné* 1962–1966-ban közzétett egy jegyzéket az Egri Főegyházmegyei Könyvtár szláv anyagáról.⁶ A munka a maga idejében igen értékes kezdeményezésnek számított, mint az első tudósítás, amely a szakterület művelőinek figyelmét az egri cillikákra felhívta. Sajnos, a leírások nem minden tekintetben feleltek meg a modern bibliográfiai és tudományos követelményeknek. A liturgikus könyvek annotációi hibásak, nincsenek feltüntetve a nyomdák, hiányos a pagináció, könyvészeti szempontból a kollacionálás egészében szakszerűtlen. Szükségessé vált a könyvek újbóli számbavétele s katalógus formájában való közreadása.⁷ Ezen új feltárás a teljes anyagot, vagyis a nem cirill betűs szláv, illetve a szlávokra vonatkozó irodalmat is számba vette; publikálásra került

ezideig az 1820 előtti cirill és a glagolita fond. Első alkalommal derült fény a glagoliták meglétére.

A művek nyelve keleti, illetve déli szerkesztésű egyházi szláv (a redakciók közelebbi meghatározására itt nem térünk ki), továbbá orosz, szerb-horvát, illetve román, latin és német. Két román nyelvű cirill betűs szertartáskönyv található: *Октоихъ. Блажь*, 1760. rakt. jelzete S. VII. 60., illetve *Апостоль. Блажь*, 1767. rakt. jelz. Сс. I*. 11. Található az állományban egy szláv–román–német trilingvis könyv: *Катихисисъ малый. Катихисисъ микъ. Kleiner Katechismus*. Wien, Joseph Kurzböck, 1774. rakt. jelz. U. IX. 37.

Itt hívjuk fel a figyelmet két egyedülálló ritkaságra. Az egyik a *supras'li* nyomda első könyve; *Служебникъ. Супрасль, Лавра*, 1696. rakt. jelz. Uu. III. 8. Ez a magyarországi gyűjtemények közül egyedül az Egri Főegyházmegyei Könyvtárban található meg. A nyomdát alapító baziliták Vilnából települtek Suprasl'ba, magukkal hozván az ott elkészült címlapokat, és felhasználták azokat.⁸ Ezért a szóbanforgó könyvet is – címlapja miatt – a szakirodalom mindezeig tévesen az 1692-es kiadású vilnai liturgikonként írta le.

A másik ritkaság nemcsak országosan, hanem világviszonylatban is egyedülálló: *Триодионъ. Москва*, 1766. rakt. jelz. M. IV. 12. (Moszkvában ekkor csak egy nyomda működött, ezért az impresszumban nem jelölték.) A szakirodalom csak két csonka példányt ismer az egész világon, mindkettőnek a címlapja hiányzik; az egri példány viszont teljesen ép!

Horvát glagolitáival is egyedül áll Eger az eddig feltárt hazai gyűjtemények között. Megemlítendő, hogy a kutatás által az ideig figyelmen kívül hagyott lelőhelyeken, mindenekelőtt a Kalocsai Főegyházmegyei Könyvtárban, és feltehetőleg a Pécsi Püspöki Könyvtárban, illetve a Szombathelyi Püspöki Könyvtárban – értesüléseink szerint – lappanganak ilyen művek. Az egri glagolita könyvek a következők: *Ispravnik. Romae, Typus Sac[rae] Cong[regationis] de Propag[anda] Fide*, 1635. rakt. jelz. T-IX-20; *Missale Romanum Slavonico Idiomate jussu SS. D. N. Papae Urbani Octavi editum. Romae, MDCCXLI, Typis & impensis Sacrae Congregationis de Propaganda Fide* Rakt. jelz. R.V.2., illetve *Tt.IV.1*. (Két variánsa létezik, mindkét egri példány az irodalomban első variánsként jelzett könyv); *Букварь Славенский. В Риме, Типом Святого Собора от Размножения Веры*, 1753. rakt. jelz. S.IX.29. (kolligátum/2).

A fond legrégebbi darabja: *Исповідаюнк, сабран из православних начителъ ах по п.о. Мештру Иерониму Панормитану реда Приповідалаца с. Доминика*. Принесен у іезик Босански трудом п.о. ф. Стіепана Матієвића Солњана, реда с. Франческа Малебратіе обслужеиіех, држава Босне Архентине Приповідаоца. Romaе, Sacr[ae] Congr[egationis] de Prop[aganda] Fide, 1630. rakt. jelz. S.IX.29. (kolligátum/3). – A jelzett kolligátum első komponense egy görög nyelvű, alapvető imák szövegeit (Credo, Pater Noster, Ave Maria, etc.) tartalmazó mű, amelynek a címlapja hiányzik, papíranyaga a másik kettőhöz viszonyítva a leginkább előregedett. Ez a kolligátum tehát szláv és görög liturgikus könyveket együtt őrző és felhasználó possessorra utal, aki nagy valószínűséggel az egri ortodox egyházközség egykori tagjai sorában keresendő. Mint ismeretes, az egri szerb és görög kereskedők ortodox (görög keleti) egyházközsége is rendelkezett könyvtárral. Az anyagot *Löffler Erzsébet*, az Egri Vármúzeum osztályvezetője, illetve *Kovács Béla*, a Heves Megyei Levéltár igazgatója 1987-ben leltárba vette, és a műemlékileg védetté nyilvánított anyag a Szentendrén található Szerb Egyházművészeti és Tudományos Gyűjteménybe került. Néhány könyv helyben maradt, ezek a ma Ráctemplom néven múzeumként funkcionáló templomépületben vannak kiállítva.⁹

Bár a mi kutatásunk a kéziratokra nem irányul, itt említjük meg, hogy az Egri Főegyházmegyei Könyvtárban található egy kézirat *Irmologion*, amelyet *Baleczky Emil* ismertetett. Más cirill kézirat nincs az állományban.¹⁰

Honnan és hogyan kerülhettek ezek a könyvek az állományba? – A gyűjteményt Eszterházy Károly püspök eredetileg egyetemi könyvtár alapítása céljából hozta létre, tehát gazdagon reprezentálja mindazt, amire egy tizenharmadik századi római katolikus egyetemen szükség lehetett. A cirill és a glagolita nyomtatványok értelemszerűen nem tartoztak ebbe a gyűjtőkörbe, a proveniencia problémája nem mondható egyszerűnek.¹¹

Az alapító beolvastott korábbi gyűjteményeket, így elődei: Telekesy István, Erdődy Gábor, valamint Barkóczy Ferec püspököt könyvhagyatékát.¹² Ide került a XVIII. század elején alapított egri teológiai szeminárium könyvtára, úgyszintén a gyöngyösi plébánia, valamint a bártfai plébánia könyvtára. Ezek anyagában nem zárható ki a cirill könyvek előfordulása.¹³ A proveniencia kutatása szempontjából figyelmet érdemelnek az elhunyt kanonokok hagyatékai, amelyek közül sok már a tizenharmadik század nyolcvanas éveiben ide került. A szakirodalomban eddig csak

Androvics Miklós hagyatéka nyert feldolgozást, ez bennünket érintő nyomtatványt nem tartalmaz.¹⁴

Az Eszterházy Károly alapította impozáns gyűjtemény a püspök 1799-ben bekövetkezett halálával sorvadni kezdett. Mivel az egyetemalapítási terv kudarcot vallott, a bibliotéka kiszorult a figyelem homlokteréből. A második egri érsek, Fischer István (Eger 1805-ben lett érseki székhely) egyházmegyeinek nyilvánította a gyűjteményt, és 1814-ben hozott rendeletével törvényesítette azt a szokást, hogy az elhunyt kanonokok könyvei rendre ide kerüljenek.¹⁵ Szepešy Ignácot állította a könyvtár élére, aki 1820-ban gyulafehérvári püspök, 1828-ban pedig pécsi püspök lett. Mind a gyulafehérvári Batthyány-könyvtár, mind a Klimó György által alapított Pécsi Egyetemi Könyvtár második alapítójaként tiszteli Szepešy.¹⁶ Sajnos, Egerből való távozásával az Egri Főegyházmegyei Könyvtár siralmas gondatlanság állapotába jutott. Nem vezettek semmiféle könyvfeldolgozó adminisztrációt, kötetek halmaza tűnt el. Bár az 1852-ben Egerbe került kiváló csillagász és meteorológus, Albert Ferenc a teljes restanciát feldolgozta, az említett gondatlanság miatt a kanonokok mint possessorok kutatása igen problematikus.¹⁷

A Rómában kiadott glagolita könyvek provenienciája kapcsolatba hozható Eszterházy könyvgyűjtésének bécsi segítőivel, mindenekelőtt Giuseppe Garampi bécsi pápai nunciussal. Személyes barátságuk akkor kötődött, amikor a későbbi egri püspök Rómában végezte a teológiai tanulmányait, a későbbi nuncius pedig levéltáros volt ugyanott. Garampi személyesen is ellátogatott Egerbe, valószínűleg ennek a látogatásnak a folyományaként keletkezett a későbbi könyvtár állományának első összeírása 1781-ben. (*Kandra Kabos* szerint már 1777-től működöttetett kölcsönkönyvtárat Eszterházy a püspöki palotában, így a két példányban is meglévő 1781-es jegyzéket – más motívum híján – a nuncius látogatásához kapcsoljuk.) Ez a jegyzék tizenkét, cirill és glagolita nyomtatványt tartalmaz. – Megemlítjük, hogy a gyulafehérvári Batthyány-könyvtár, illetve a Klimó püspök alapította pécsi gyűjtemény szintén sokat köszönhet Garampi segítségének.¹⁸

A szakirodalomban helyet kapott az a logikus nézet, amely szerint a munkácsi görög katolikus egyházmegye papjait és paróchiáit kellene a keleti cirillikák possessorainak tekintenünk. Amint alább látni fogjuk, a már említett *suprasli* *Службеникь* esetében ismerjük a possessor személyét, és további tizenharc nevet tekinthetünk azonosítottnak, mint amelyek egyértelműen ruszin possessorokra vonatkoznak. Az utóbbiak egri

tevékenységéről nincsenek egyértelmű adataink, így azt is a további kutatásnak kell tisztázni, jártak-e Egerben a cirill margináliákban szereplő személyek.¹⁹

Az egri püspökök, s különösen Eszterházy Károly nagy igyekezettel próbálták juriszdikciójukat a munkácsi görög katolikus apostoli vikáriátusra kiterjeszteni. Fáradozásukat nem koronázta siker, mert 1771-ben XIV. Kelemen pápa felállította a munkácsi görög katolikus püspökséget. Amint *Юанн Дулишкович* és mások elemzik, az Eger–Munkács viszony igen feszült volt, s a görög katolikusokról kis valószínűséggel tetelezhetnők fel, hogy liturgikus könyveket Egerbe vittek volna. Kivéve talán az ott tanuló papnövendékeket.²⁰

A szakirodalom eddig kevés figyelmet szentelt annak a kérdésnek, hogy a keleti cirillikák provenienciája Batthyány Ignác gyűjtőmunkájával is magyarázható. A bibliofil főpap, aki gyulafehérvári püspöksége alatt a már említett könyvtárat alapította, korábban Egerben volt prépostkanonok. Ekkor Eszterházy jobbkezének tekinthető, aki átkutatta az északkelet-magyarországi, tehát: görög katolikusok lakta régiót, és tetemes mennyiségű könyvet gyűjtött. Nem zárható ki néhány egyházi szláv nyelvű liturgikus könyv Batthyány útján való bekerülése sem.²¹

Ami a papnövendékeket illeti, hat görög katolikus diák számára volt hely az egri teológián, Barkóczy és Eszterházy püspökök idejében. Egri tanulmányaikat az indokolta, hogy a munkácsi egyházmegyében nem volt megnyugtatóan megoldott a papképzés. Amint *Дулишкович* és mások leírják, olyannyira nem szívesen voltak ott, hogy egy alkalommal mind a hat megszökött. Ekkor hátrahagyhatták liturgikus könyveiket is. Aligha lenne magyarázható azonban a mintegy három tucat cirill betűs szerkönyv provenienciája néhány kispap szökésével.²²

Akkor is kerültek Egerbe görög katolikus papnövendékek, amikor Barkóczy püspök a kassai Kisdy-szemináriumot az egribe olvasztotta be. Reájuk utaló egyértelmű possessori adattal sem rendelkezünk.²³

Az egykorú protokollumok tanúsága szerint Eszterházy Károly püspök liturgikus könyveket kért a lvovi görög katolikus érsektől, hogy az Egerben folyó bizánci rítusú papképzést segítse. Ugyanaznap, 1768. december 22-én intézett levelet Zbiskó Károly szepesi nagypréposthoz hasonló céllal. Mindezideig nem találtuk nyomát az Egri Érseki Levéltár Archivum Vetus anyagában annak, hogy a címzettek teljesítették volna Eszterházy kérését.²⁴

A már említett, 1695-ös kiadású supras'li *Службеникъ* possessoráról a következő adatokkal rendelkezünk. Habina Lukács homonnai parochus ellentétbe került egyházi felsőbbségével. Miután Ungvárott Bradács János meghurcoltatta, Eszterházyhoz menekült Egerbe, ahol a „görög szertartások”, illetve a „ruthén és az oláh nyelv” tanára lett. 1769-től 1775-ig működött Egerben. Megjegyzendő, hogy ő az egyetlen egri tanára a bizánci rítusnak, akiről a szakirodalom tud – jöllehet *Kandra Kabos* kézírataiban utal a Habina halála után kinevezett személyre is.²⁵

Habina Lukács egri működésének ideje alatt római katolikus pappá vált, azaz áttért a latin rítusra. A rítusváltáshoz kapcsolódó iratanyag is alkalmat ad arra, hogy Habina nevének a szakirodalomban elterjedt téves írásmódját itt korrigáljuk. *Hodinka Antal* és követői 'Péter' keresztnéven emlegetik Habinát. Az említett rítusváltás szentszéki jóváhagyását *Merenda*, Eszterházy római ágense másolatban megküldte Egerbe, s az Érseki Levéltárban megtalálható iratmásolat, illetve a Merenda-levél szövege egyaránt arról tanúskodik, hogy Habina keresztnéve 'Lukács'. Megjegyzendő, *Hodinka* is a *Lukács* nevet tünteti fel más műveiben, amelyeknek a jelenkori egyháztörténeti szakirodalom kevesebb figyelmet szentelt. Az említett *Службеникъ* vilnai címlapjának felső szegélyén *Lucas Habina* fekete tintával írt possessori bejegyzés szerepel.²⁶

IRODALOM

1. A Magyar Soros Alapítvány anyagi támogatásával végzett kutatás. A Kuratóriumnak a szerző itt mond köszönetet.
2. *Hodinka Antal*, Erdélyben és Oláhországban megjelent régi ó-szláv nyomtatványok. Magyar Könyvszemle, 1890. Nr. 6. 106–126. – Róla: *Udvári István*, *Hodinka Antal* (1864–1946) – a ruszin történelem kutatója. In: *Uő* (szerk.): *Ruszinok a XVIII. században. Történelmi és művelődéstörténeti tanulmányok*. Nyiregyháza, 1992. 37–42., Tb. bibl. uo.
3. *Ojtozi*, *Eszter*, *Kirchenslawische Bücher aus der Klosterbibliothek zu Mária-pócs*. 1. – Debrecen, 1977. *Idem*, 2. – Debrecen, 1979. *Uő*: *A máriapócsi baziliták cirill betűs könyvei*. – Debrecen, 1982. *Ойтози Эстер*, *Фонды книг кирилловской печати XVI-XVIII вв. нескольких библиотек Венгерской Народной Республики. Федоровские чтения* 1980. – Москва, 1984, 123-125. *Ojtozi Eszter*, *A Görögkatolikus Hittudományi Főiskola szláv és román cirill betűs könyvei*.

- Debrecen, 1985. Uő: A Debreceni Egyetemi Könyvtár szláv nyelvű és szláv vonatkozású régi nyomtatványai. – Debrecen, 1987.
4. Gottesmann, Dorothea, Slawische Bücher in dem Bibliotheken der reformierten Kollegien in Debrecen und Sárospatak bis 1850. – Debrecen, 1962. Uő: Slawische Bücher der Universitätsbibliothek in Debrecen bis 1850. – Debrecen, 1963. – *Ojtozi Eszter–Kárpáti László*, Cirillbetűs könyvek Miskolcon, Nyíregyházán és a Pálos Könyvtárban. Könyv és Könyvtár, 15. 1987. 139–175. *Földvári Sándor–Ojtozi Eszter*, Az Egri Főegyházmegyei Könyvtár cirill és glagolita nyomtatványai. – Debrecen, 1992.
 5. Лабынцев Ю. А. Издания кирилловского шрифта XV – первой половины XVI в. – Москва, 1984. 7-14. Полонская И. М. – Черкашина Н.П. Правила составления библиографического описания старопечатных изданий. – Москва, 1989. 54-147.
 6. Pallagi Béláné-Zbiskó Ernőné, Az Egri Főegyházmegyei Könyvtár szláv anyagából. 1. Az Egri Pedagógiai Főiskola Évkönyve, 8. 1962. 608–616. Uők: idem, 2. Az Egri Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei, 1. 1963. 431–441. Uők: idem, 3. ua. sorozat, 2. 1964. 664–681. Uők: idem, 4. ua. sorozat, 4. 1966. 559–578.
 7. Földvári Sándor–Ojtozi Eszter, Az Egri Főegyházmegyei Könyvtár cirill és glagolita nyomtatványai. – Debrecen, 1992. Lásd még: Földvári Sándor, Adalékok az Egri Főegyházmegyei Könyvtár cirill és glagolita nyomtatványainak provenienciakérdéséhez. Magyar Könyvszemle, 1992. 108. 2. 169–173. [A KLTE által rendezett XVIII. Ruzsisztikai és Szlavisztikai Napokon 1992. január 29-én elhangzott előadás.]
 8. Kaweczka-Gryczowa, Alodia, Drukarze dawnej Polski od XV do XVIII wieku. Zeszyt 5. Wielkie Księstwo Litewskie. – Wrocław-Kraków, 1959. 236–237. Лабынцев Ю.А. Кирилловские издания супрасльской типографии. – Москва, 1978. 12. Рогов А. И. Супрасль как один из центров культурных связей Белоруссии с другими славянскими странами. Славяне в эпоху феодализма. К столетию акад. В. И. Пичеты. – Москва, 1978. 321-334.
 9. Давыдов Динко. Споменници Будимске епархије. Београд, 1990. 317–320. Тб. bibliogr.: ibidem.
 10. Балецкий Эмил. Эгерский рукописный ирмологий. // Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae, 1958. Nr. 3–4. 293–323. Kárpáti László, Egy borsodi ruszin énekeskönyv a 18. századból. In: Kunt Ernő–Szabadfalvi József–Viga Gyula (szerk.), Interetnikus kapcsolatok Északkelet-Magyarországon. – Miskolc, 1984. 171–179. Uő, A sajjópálfalvai irmologion. In: Tüskés Gábor (szerk.), „Mert az Isten hagyta...” – Bp. 1986. 328–347. – Iványi Sándor, Az Egri Főegyházmegyei Könyvtár kéziratkatalógusa. – Bp. 1986. Ritter Márton, Az Egri Főegyházmegyei Könyvtár újkori kézirat-
nak jegyzéke. – Eger, 1964. (Kézirat; a Főegyházmegyei Könyvtár tulajdoná-
ban.)
 11. Soós Imre, Az egri egyetem felállításának terve (1754–1777). Az Egri Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei, 5. 1967. 303–321. Antalóczy Lajos, Az Egri Főegyházmegyei Könyvtár története 1793–1989. – Eger, 1989. 10–14.
 12. Toldy Ferenc, Egri szünnapok. Új Magyar Múzeum, 3. 1853. 10. 516–517.
 13. Varjú Elemér, Adatok az egri érsekmegyei könyvtár ismertetéséhez. Magyar Könyvszemle, 18. 1902. 27–49. Szarvasi Margit, Magánkönyvtáraink a XVI–II. században. Főpapok és főurak, nemesek és polgárok gyűjteményei. – Bp. 1939.
 14. Michalek Manó, Előszó. In: Uő, Az egri érsekmegyei könyvtár szakszerű címjegyzéke. – Eger, 1893. III–XII. Bitskey István, Androvics Miklós egri kanonok könyvtára 1777-ben. Magyar Könyvszemle, 90, 1974. 3–4. 325–331.
 15. Antalóczy, i. m. 1989. 36. Meszlényi Antal, Az egri érsekség felállításának s a kassai és szatmári püspökségek kihatásának a története. – Bp. 1938.
 16. Koncz Ákos, Egri egyházmegyei papok az irodalmi téren. – Eger, 1892. 225. Varjú Elemér, A gyulafehérvári Batthyány-könyvtár. Magyar Könyvszemle, 15, 1899. 156–157. 163. Fényes Miklós, A Pécsi Egyetemi Könyvtár története. I. – Pécs, 1974. 24–40. Szénászy Mária, Szepesy Ignác kulturális tevékenysége. Magyar Könyvszemle, 108. 1992. 1. 13–22.
 17. Albert Ferenc, Az egri érsekmegyei könyvtár leírása. In: Uő (szerk.), Heves és Külső Szolnok Törvényesen egyesült Vármegyéknek leírása. – Eger, 1868. 117–128. Zétényi Endre, Albert Ferenc. Az Egri Pedagógiai Főiskola Évkönyve, 8, 1962, 393–407.
 18. Leskó József, Garampi József nuncius és egyházmegyéink. Egri Egyházmegyei Közlöny, 53. 1921. 17. 141–153. Varjú, i. m. 1899. ibidem. Horváth Margit, Klimó püspök könyvtáralapítása. Közlemények a Pécsi Erzsébet Tudományegyetem Könyvtárából. 12. – Pécs, 1932.
 19. Földvári Sándor, Hodinka Antal és a magyarországi cirill szakbibliográfia. In: Udvari István (szerk.), A Hodinka Antal Emlékkonferencia előadásai. Nyíregyháza, 1993. (sajtó alatt)
 20. Дулишкович Иоанн. Исторические черты Угро-русских. III.-Унгар, 1877, 199–213. Hodinka Antal, A munkácsi görög katolikus püspökség története. – Bp., 1909. 622–625.
 21. Antalóczy, i. m. 1989. 24. 28.
 22. Дулишкович Иоанн. i. m. 1877. 158–161. Bozsik Pál, Az egri papnevelés története a XVIII. században 1780-ig. – Eger, 1910. 171.
 23. Bozsik, i. m. 1910. 117–138.
 24. Protocollum Consistorii Agriensis 1768–1769. 550–551. Egri Érseki Levéltár, Archivum Vetus.

25. Дулишкович Иоанн. i. m. 1877. 171–173. Bozsik, i. m. 1910. 142–143. 200. – Kandra Kabos kéziratos anyaggyűjtése tervezett monográfiájához Eszterházy Károlyról: Egri Főegyházmegyei Könyvtár, jelzet nélk. (Antalóczi Lajos érseki főkönyvtáros úrnak itt mondunk köszönetet.)
26. Hodinka Antal, i. m. 1909. 769. Pirigyí István, A görögkatolikus magyarság története. Nyíregyháza, 1982. 82. Uő, A magyarországi görög katolikusok története. – Nyíregyháza, 1990. I. 151. – Ezzel szemben: Hodinka Antal, Papnövendékeink Nagyszombaton. Zorja – Hajnal, I. 1941. 1–2. 21. Дулишкович Иоанн. i. m. 1877. 171–173. Шлепецкий Андрей. Ценные документы прешовского епархиального архива, писанные кириллицей о Русинах-Украинцах 1609–1820. // Zbornik Pedagogickej Fakulty v Prešove University P. J. Šafárika v Kosiciach: Slavistika. 18, 1984. 3. 89. – Merenda levele: Egri Érseki Levéltár, Archivum Vetus, 22. raktári szám, 129. iratszám.

Földvári S.

Cyrillic and Glagolitic Old Printed Books of the Library of Archbishopric of Eger (Northern Hungary)

Summary

The 46 Cyrillic and Croatian glagolitic old printed books are in the Library. There are a few Cyrillic parallel printed ones among them, also a Slavonic-Rumanian-German trilingual book. Founder of the Library bishop Károly Eszterházy had the intention of the founding a university in Eger in the second part of 18th century. Cyrillic books could get to the Library from the Greek-Catholic theological students. There are 18 marginalia of them are in the books. Lucas Habina was one of the possessors who's activity in Eger has concrete data. He was the owner of the Sluzhebnik that is the first edition of the typography of Basilian in Supraslj in 1695th and only this Library in Eger has an example of it in Hungary. There is an example of Triodion edited in Moscow in 1766th in the Library, too, which is a unique example in the world.

SZERZŐINK

Almásy Sándor	az Ukrán Agrárgazdasági Kutatóintézet tudományos főmunkatársa
Antonenko Miklós	az Ungvári Állami Egyetem Magyar Filológiai Tanszékének főlőadója
Bojko Miklós	az Ungvári Állami Egyetem Közgazdaságtudományi, Menedzser és Marketing Tanszékének professzora
Csiszárík Miklós.	a Miskolci Egyetem Gazdasági Tanszékének aspiránsa
Csubirka Magdolna	az Ungvári Állami Egyetem Botanikai Tanszékének docense
Erdődy Miklós	az Ukrán Nemzeti Tudományos Akadémia Elektronfizikai Kutatóintézetének tudományos főmunkatársa
Fábry Zoltán	az Ungvári Állami Egyetem Biokémiai Tanszékének professzora
Fodor István	az Ungvári Állami Egyetem Botanikai Tanszékének professzora
Földvári Sándor	az Egri Tanárképző Főiskola adjunktusa
Holub Nelli	az Ungvári Állami Egyetem Fizikai és Kolloid Kémiai Tanszékének docense
Homonai Vaszil	az Ungvári Állami Egyetem Fizikai és Kolloid Kémiai Tanszékének tanszékvezető professzora
Horváth Katalin	az Ungvári Állami Egyetem Magyar Filológiai Tanszékének docense
H. Tóth István	a Kecskeméti Tanítóképző Főiskola docense
Izaj Olekszander	az Ungvári Állami Egyetem Botanikai Tanszékének V. évfolyamos hallgatója
Keresztény István	az Ungvári Állami Egyetem Pedagógiai és Pszichológiai Tanszékének docense
Lemko Iván	a Rehabilitációs Kutatóintézet igazgatója

Kárpátaljai Magyar
Tudományos Társaság

Az elhangzott
előadások gyűjteménye

Закарпатське Угорськомовне
Наукове Товариство

Збірник виголошених
доповідей

3-4. évfolyam, 1996-97. О 3-й і 4-й роки видання, 1996-97

Kárpátaljai Magyar Tudományos
Társaság Közleményei

Вісник Закарпатського
Угорськомовного Наукового Товариства

SZERZŐINK

Almásy Sándor

Antonenko Miklós

Bojko Miklós

Csiszárík Miklós

Csubirka Magdolna

Erdődy Miklós

Fábry Zoltán

Fodor István

Földvári Sándor
Holub Nelli

Homonai Vaszil

Horváth Katalin

H. Tóth István

Izaj Olekszander

Keresztény István

Lemko Iván

az Ukrán Agrárgazdasági Kutatóintézet
tudományos főmunkatársa
az Ungvári Állami Egyetem Magyar Filo-
lógiai Tanszékének főelőadója
az Ungvári Állami Egyetem Közgazdaság-
tudományi, Menedzser és Marketing Tan-
székének professzora
a Miskolci Egyetem Gazdasági Tanszé-
kének aspiránsa
az Ungvári Állami Egyetem Botanikai
Tanszékének docense
az Ukrán Nemzeti Tudományos Akadémia
Elektronfizikai Kutatóintézetének tudomá-
nyos főmunkatársa
az Ungvári Állami Egyetem Biokémiai
Tanszékének professzora
az Ungvári Állami Egyetem Botanikai
Tanszékének professzora
az Egri Tanárképző Főiskola adjunktusa
az Ungvári Állami Egyetem Fizikai és
Kolloid Kémiai Tanszékének docense
az Ungvári Állami Egyetem Fizikai és
Kolloid Kémiai Tanszékének tanszékveze-
tő professzora
az Ungvári Állami Egyetem Magyar Filo-
lógiai Tanszékének docense
a Kecskeméti Tanítóképző Főiskola do-
cense
az Ungvári Állami Egyetem Botanikai
Tanszékének V. évfolyamos hallgatója
az Ungvári Állami Egyetem Pedagógiai és
Pszichológiai Tanszékének docense
a Rehabilitációs Kutatóintézet igazgatója